

of dit bedoeld was met den eenigen doop — was dus geen sprake. Ook de Consensus Bremensis wijst daar uitdrukkelijk op, als de dwaling der Wederdoopers verworpen wordt. Een ketterdoop, al was deze met water en in den rechten vorm bediend, erkenden de Wederdoopers niet als een waren doop.

DIE dwaling nu wordt door onze Belijdenis verworpen, de dwaling n.l., dat de doop in de ROOMSCHE kerk bediend — want DIEN doop hadden de Wederdoopers ontvangen, — door hen herhaald werd. De eene doop of eenige doop, waarvan hier sprake is, is dus de doop in de ROOMSCHE kerk hun bediend. De Gereformeerden zelf hebben dien doop nooit herhaald. De Wederdoopers deden het wel. En DAAROM werden ze door onze Kerken veroordeeld.

▼

We zullen dus wel niet van verkeerde interpretatie van de bedoeling van den „Heraut“-redacteur beschuldigd worden, als we constateeren, dat z.l. de Wederdoopers VOORNAMELIJK tegen den Roomschen (kinder-)doop hadden, dat hij Roomsche was.

En daarmee is de weg vrij voor het inbrengen van een bedenking mijnerzijds. Ik geloof n.l., dat „De Heraut“ zich hier vergist, en derhalve op ondeugdelijke gronden aantoonen wil, dat er binnen de Gereformeerde Kerken een strooming is, die disputabel stelt, wat reeds onder ons vaststond, door een confessioneële uitspraak.

K. S.

„De Heraut“ preciseere.

Op mijn artikel van vóór 14 dagen („eenig doopsel“ of „een eenig doopsel“) geeft „De Heraut“ eenige reactie. Ten deele kom ik daar op terug in het grootere artikel, dat deze rubriek in dit nummer bevat.

Evenwel, één ding worde hier even afgehandeld.

Het orgaan klaagt n.l., dat ik „ten laste leg“ en zoo voort.

Wanneer zal „De Heraut“ nu eens precies het standpunt van opponenten weergeven? Ik heb het blad niets ten laste gelegd; ik ben met het woord „tactiek“ zuiniger dan „De Heraut“. Ik heb alleen maar gezegd: Wie „De Heraut“ leest („eenig“ doopsel) krijgt geen antwoord op de vraag, wat de belijdenis nu eigenlijk wel bedoelt. Wie daarentegen de belijdenis zelf leest, zoo merkte ik op, die komt er wel achter; want daar staat: „een eenig doopsel“. Wat ik daarin opmerkte, was waar. Het was bovendien nog zacht uitgedrukt; want ik had kunnen opmerken: in het Nederlandsch van 1936 is de term „eenig doopsel“ zeer beslist IETS ANDERS dan de term „een eenig doopsel“; en ik zou dit hebben mogen zeggen, omdat „De Heraut“, (die thans naar Rutgers verwijst, zonder te kunnen verklaren, hoe in zijn editie „een“ voor „eenig“ wegviel) niet letterlijk citeerde (ook Rutgers niet), doch een vrije weergave van de belijdenis gaf, allerminst precies. Ik hield evenwel elke „zure“ opmerking in de pen; van een „ten laste leggen“ was geen sprake. Alleen maar van feiten. Die feiten moet „De Heraut“ toegeven; voor een deel (de indeeling van art. 34) zwijgt het orgaan er over.

„De Heraut“ preciseere; dat is de beste manier, om „Den Haag-West“ niet eens te behoeven.

Mijn bezwaar blijft intusschen. Wie een „strooming“ wil beschuldigen met de belijdenis in de hand, die moet de belijdenis citeren. Wat een editie van Rutgers zegt of niet zegt, doet niet ter zake. Ieder kan weten, dat de belijdenis IETS ANDERS zegt dan „De Heraut“.

Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620.

Transcriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

III.

Onbekwame en onbetrouwbare Pastoors.

Acta Classici Conventus gehouden int Oldebroeck den 14 ende 15 Novembris anno '92.

Na gehouden gebet is mit gemeenen stemmen gecoren tot Praeses Winandus Johannis, dienaar des Worts tot Elburch, tot assessor Johannes Sanderus, dienaar tot Hattum, tot scriba Johannes Caesarus van Harderwyk.

In desen Classe syn erschenen met worteliche credenten ende instructien: Van Elburch Winandus Johannis dienaar des Worts, ende Evert Reefsen, olderlinck.

Van Hattum Johannes Sanderus, dienaar des Worts ende Evert Henrichs, olderlinck. Van Harderwyk Johannes Caesarus, dienaar des Worts, sonder olderlinck, want Jan Maasz. als olderlinck gedeputiert en conde uit seker orsaken niet mit gaen.

Van pastoren ten platten lande Johannes Cleeffken, pastor tot Heerde; Johannes Wilhelmi pastor tot Nunspeet, Johannes Nuecke, pastor tot Oosterwolde, ende ander geene meer. Die van Arnel heeft sich deur een missive ontschuldicht dat hij den 14 Novembris syns Scholtensz. kindt doopen ende oock heuen moste. Ludolphus Pieck van Eepe heeft sich ontschuldicht deur lyffswackheit, ende belooft sich geh. voort conform te holden ende te dragen. Die van Elspeet heeft schriftlick geprotestiert te willen blyven by syne leer, die hy nu inde 37 jaer heeft, ende wil liever syne pastorie verlaten dan van der leer affstaen, mits conditie nochtans, dat hem hondert daler restitueert werden, waer vor hy deselve secht gecoft te hebben.

Also de pastoren niet ad deliberationem se te

aan zijn lezers doorgaf (in dat „eenig doopsel“). Maar wie aanklagen wil, moet praeciseeren, eerst in de formulering van zijn eigen bezwaar, daarna in de weergave van ander apologet. En altijd in de aanhaling der belijdenis, als hij ze keert tegen anderen. Want zij is formulier van eenigheid. Men leze ze daarom onveranderd.

K. S.

Oproep aan theologische Candidaten.

Theologische Candidaten, die zich telkens voor een maand of langer willen geven voor de geestelijk-zedelijke leiding van een kampement van jeugdige werklozen, die daar vertoeven voor ten hoogste een jaar, worden verzocht zich in verbinding te stellen met Dr B. A. Knoppers, den Texstraat 1, Amsterdam-Centrum, telefoon 33840. Voor de technische leiding zijn voldoende krachten aanwezig. De genoemde hoofdleiding is gaarne bereid voor nadere bijzonderheden en verdere inlichtingen in mondeling overleg te treden. Het eerste kampement wordt betrokken ongeveer 15 Juni a.s. Voorloopig is het berekend op een 100 man, welk getal voor uitbreiding vatbaar is. Hier is voor theologische Candidaten mooi werk te verrichten. Voor de Zondagen is men, voorzover noodig, vrij om de gemeente te dienen. (Officieel bericht.)

K. S.

Een Crisisroman.

H. M. van Randwijk, Burgers in nood. — G. F. Callenbach, Nijkerk.

Na de novelle „Rationalisatie“ in den bundel: Het heerlijk ambacht, om van zijn gedichten niet te spreken, kon men dezen eersten roman van Van Randwijk met belangstelling, zelfs met verlangen tegemoet zien. Men kon verwachten dat deze jonge schrijver het probleem van de crisis en de werkloosheid scherp en niets ontziend zou trachten uit te beelden. Want het is hem in de eerste plaats om waarheid te doen, desnoods met een grimmige verbetenheid, en om een doordringen tot de kern van de dingen.

Is hij in zijn eersten roman daarin geslaagd? Velen zullen ja juichen.

En inderdaad, dit boek geeft een teekening van den sociaal nood der werklozen, die ver blijft van elke goedkoopse oplossing. De chauffeur Willem Verdoorn krijgt in den eersten zin zijn ontslag, en het heele geval is voordien duizenden malen gerepeteerd. Aan het eind van het boek is hij nog werkloos en die week, — het is de slotzin — passeert het aantal ingeschreven werklozen de vierhonderdduizend. Daartusschen liggen de drie afdelingen van het boek: Willem Verdoorn gaat stempelen; Willem Verdoorn stempelt; Willem Verdoorn stempelt nog.

Deze titels der afdelingen geven reeds de suggestie van het onontkoombare aan de ellende voor hem die eenmaal in de groote schare der werklozen is opgenomen. Die onvermijdelijkheid dringt

laten ende sie oock begerden geëxpdiert te werden is met denselven eerst gehandelt.

Johannes Cleeffken heeft noch begert wyder beraet op den 2 ende 12 articul; oock gesegt, dat hy tot Heerde niet langer dienst hadde dan op naestcomenden Paschen, oock niet langer begerde te blyven, heeft geclaecht, dat hem de huishouden dreigen ende dwingen die heilige dagen te holden ende daerop te predigen.

Also men verstaen hadde, dat de pastor van Nunspeet eryts in gereformirde plaetsen gestaen hadde, ende hy selfs sich oock sulcks beroemde, is hy gevraecht hoe hy daer van gescheiden, ende uit wat orsaeck sich op de Veluwe onder den viant begeben; heeft geantwoordt, dat hy niet wiste dat men hem sulcks vragen soll, ende belooft op de naeste vergaderinge beschreven te worden, so van Gorcum, so van Jutvaes als oock van Nunspeet.

Johannes Nuicke pastor van Oosterwolde is vermaent syns vorigen onordentlicken ende ongolticken hantels, als afvallichen, onecht; heeft geantwoordt, dat het hem hertelick leit sei, ende sich beteren wil, ende syn huissvr. trouwen. Jedoch is syne saeck uitgesteld op den naesten conventum; Ende syn hiermede de pastoren verlaten.

Is besloten dat men de pastoren die niet hebben willen onderschryven, ende verclaert by oere leer te willen blyven, niet meer en sal verschryven. Ende dat men de anderen die sich den examini onderworpen ende de articulen onderschreven hebben, noch niet ad consilia en mach to laten, want dat sie noch niet vor lidmaeten der gemeente mogen erkent werden, oock moeste sich niet dragen na het gene sie onderschreven hebben. Ende daerom eene Remonstrantie aent 't Hoff in te stellen, daer in te betonen, hoe men met den pastoren vaert, ende vernemen, hoe men voort met hen handelen sal. Ende als by den selven van ons niet meer can uitgericht werden, sal de hooge overheit een andere raet moeten vinden. Ende is de kercke van Harderwyk opgelecht vursz. Remonstrantie in te stellen ende aen D.

zich het heele boek door sterk aan den lezer op. Willem Verdoorn wil niet stempelen, hij wil werk zoeken. Van zijn vrouw, in wie hij direct een twijfel voelt, vraagt hij vrouwen. „Een man zonder werk is nog geen werkloze“. Maar ten slotte komt hij toch terecht, ondanks zijn gesjouw, ondanks zijn advertentie, in het stempellokaal en bij het groote leger van hen die, ieder op zijn wijze, de werkloosheid hebben leeren aanvaarden en weten dat elke poging om er bovenuit te komen nutteloos is. Zoo wordt Verdoorn geleidelijk binnengezogen, door de lotsgemeenschap, in een kring dien hij vroeger als de nette, opzette werkman hield buiten de sfeer van zijn eigen huis en levensmilieu. Hij en zijn vrouw moeten ten slotte nog blij zijn met het goedmoedige, maar grove medeleven van een vrouw als de knokige en harde Jaantje, de volkswrouw met haar half verlopen man. „Vrouw Hakman van het portaal“ is „vrouw Hakman in de kamer“ geworden. In de vrouw van Verdoorn blijft de boerendochtertrots zich verzetten, maar het kan niet anders, het behoort bij den toestand, bij de saamhorigheid.

Die heele wereld van werklozen: hun somer goedmoedig berusten, hun opstandigheid, het leeg en doelloos bijeenklungelen, hun onderling gemeenschapsgevoel, het is alles geteekend in een nieuwe-zakelijkheidsstijl, die nuchter constateert en soms schel flitsend de wijde verbreidheid van deze levensellende laat voelen. Het zijn vooral het fel even overlichten van de economische situaties die dit gebeuren beheerschen en veroorzaken, waardoor de hopeloze onoplosbaarheid van het probleem dat achter dezen levensnood schuilt, zich beklemmend voor den lezer voelbaar maakt.

Dit boek kan bereiken — en dat is zeker ook de bedoeling van den auteur geweest — dat een Christen zich ontroerd, neen stokkend, afvraagt, of hij wel ooit voldoende bij dit probleem als gestaan heeft.

• • •

Maar daarmee zijn we er niet. Want dieper ingrijpend dan de sociale nood is de geestelijke nood van de duizenden die schijnen nooit meer aan de beurt te zullen komen.

Ook dien geestelijken nood heeft Van Randwijk trachten te peilen. In de teekening daarvan schiet hij ver te kort. Vooral ook in zijn zoeken naar een antwoord op de vraag, wat de Christen tegenover dezen nood voor taak heeft. Wat de hulpredker Herman Braans doet in dit boek, is toch zeker wel wat de auteur als voorloopig eenig mogelijke oplossing voor zichzelf heeft gevonden.

Braans komt uit de nette burgerij, de „bourgeoisie“, die in de villawijk Vreedorp woont. In een preek heeft hij gelegenheid zijn hart eens uit te spreken. „We kennen elkaar niet meer, onze nood niet, onze moeiten niet en onze behoeften niet. Omdat we laf zijn!“ „We moeten weer worden een gemeenschap van mislukkelingen, dood en schuld. Hier moeten we opnieuw beginnen, omdat we hier kunnen beginnen. Niet ik, God, maar Gij en wij, de bedelaars van Uw genade.“

Fontanum over te senden mit bidde, dat hy sie wille overleveren ende bevorderen.

Is Timanus Alberti (van Oldebroek) examineert ende heeft de andere dags een predich gedaen uit den 20 cap. Johannis a vers 21: Vrede sie met u, gelyck my myn vader etc. Ende nademaal hy al swack in syn examen bevonden, is syne confirmatie uitgesteld op den naesten conventum, ende is vermaent tot neerstich lesen in sonderheit des Catechismi.

Johannes Sanderus, dienaar tot Hattum claecht noch als vor syner soberen onderholts, ende blyft syne vorige protestatie int Niebroeck gedaen. Is derhalven by der vergadering goet gevonden een missive aen den ersamen Raet van Hattum te stellen ende te bidden dat denselven weer gelieven hierin te versien; welcke missive geschreven ende onderschr. den van Hattum mit gegeven is.

Timanus Alberti (Oldebroek) heeft sich belaecht synes geringen onderholts, waerop hem onmogelick sich te bedragen, heeft in anderhalf iaer niet meer dan 70 gulden van synen dienst ontfangen.

Den van Harderwyk is opgelegt een classicael boeck te doen maken, welck mit gemeenen costen betaelt solle werden.

Die peen vor de absentes sonder wettelike oesaek is verordeneert ein keisersgulden vor legelick mael, ende dat tot behoef der armen.

Die naeste classicael vergadering is gelecht in de stad Elburg, ende Harderwyk op erlecht verschryving te doen, is oock die tyt in derselve vryheit gelaten.

Hierna is censura morum gehouden, ende na gedaenen gebet dese vergaderinge mit vruntchap gescheiden.

Winandus Johannis, praeses.
Johannes Caesarus, scriba.

(Wordt vervolgd.)

Allemaal zond
teniers, rijken
maar nu moe
gen. En dan v
met Willem V
de werkloze
milieu „een m
welke boodsch
dlo nu zijn kan
sling weet hij
groot is voor
schen dat Hij
om ons te leer
hem krijgen.
te laten zien,
zijn“. Tegenov
in een Willen
Braans toch
schen en eer
„Het heden
Alzoo lief he
Schrift“. Braa
gen: „Het kan
genoemde ged
groot is voor
pelt ook Wille
aan het stran
zoeken op een
te machtig w
hoe wellicht
een voor de w
Zijn werk uit
geslacht“. Dat
van eerbiedig
voor den Chr
mand van de
hierbovenuit B
vorige general
oude terminol
toestanden van
nkerden, die
schen van de
voor zichzelf
zin en het bel
Onder de prec
jaren raadslie
wollen deksen
En notaris B
den kerkezak
de organisator
denstand, wa
toezen uitbre
onderdrukt. O
hier niet om
rende stijleff
vert, om ooc
roeren. Over
voor de heele
nergens een f
moeilijkheid c
vervullen, die
enige die op
Hamborg van
vieu. Zelfges
pen zelfzucht
schen het lev
Wat daar „uit
Braans nog e
aan het goed

Opvallend
kende houding
lijk gedrukten
vergeven“, dat
van God slec
heeft. Als een
en jarenlange
heet het: Arie
en alle nadruk
lij heeft „zeve
barmhartighei
Men voelt dat
sprakelijk wo
Dat de schr
manschappijv
den, klinkt tro
dat opzicht c
treden tijdens
risten zijn go
te groot lijke
voelt het: zij
feitelijk niet
Zoo ook in t
niet anders d
lapmiddel. En
heeft geen an
De antwoorde
doeners. En e
wachten, wat
Dit laatste
schrijver — e
voor hem en
Willem Ver
lekenen, met
geestelijken m
zelfs.
Ik weet nie
Randwijk, ma
blemen van
zien. Dat bele

aan den lezer op. pelen, hij wil werk
wie hij direct den
ouwen. „Een man
dooze". Maar tes-
tanks zijn gesjouw,
t stempellokaal en
die, ieder op zijn
leeren aanvaarden
n er bovendien te
Verdoorn geleide-
tsgemeenschap, in
de nette, oppas-
de sfeer van zijn
lij en zijn vrouw
met het goedmoe-
an een vrouw als
de volksvrouw met
ouw Hakman van
i in de kamer ge-
erdoorn blijft de
en, maar het kan
toestand, bij de

loozen: hun som-
andigheid, het leeg
hun onderling ge-
geleekend in een
achter constateert
verbreidheid van
Het zijn vooral
economische situ-
rschen en veroor-
e onoplosbaarheid
dezen levensnood
r den lezer vol-

dat is zeker ook
eweest — dat een
stokkend, afvraag-
dit probleem stil

t. Want dieper in-
de geestelijke nood
noot meer aan de

eeft Van Randwijk
ing daarvan schiel-
zijn zoeken naar
de Christen tegene-
eft. Wat de hulp
t in dit boek, is
s voorloopig eenig-
heeft gevonden
urgerij, de „bour-
vedorp woont. In
zijn hart eens uit-
niet meer, onzen
en onze behoeften
moeten weer wor-
slukkelingen, dood-
opnieuw beginnen.
en. Niet ik, God,
van Uw genade

bidde, dat hy sie-
ren.

(broek) examineert
in predich gedam
21: Vrede sie met
2nde nademaal hy
iden, is syne con-
a conventum, ende
in sonderheit des

ot Hattum claecht
erholts, ende blijft
broeck gedaen. Is
zoel gevonden een
t van Hattum te
nselfen weer ge-
missive geschre-
Hattum mit ge-

heeft sich be-
olts, waarop hem
seft in anderhalf
van synen dienst

legt een classicael
t gemeenen costen

der wettelijke or-
csgulden voor lege-
r der armen.

ring is gelecht in
ek op erlecht ver-
yt in derselve vry-

olden, ende na ge-
mit vrantschap ge-

Johannis, praeses
Caesarius, scriba-

(Wordt vervolgd.)

deze maatschappij te geven. Het is daarbij niet
zoo, dat zijn appreciatie wat apart is. Het zit veel
en veel dieper.

Want deze verwrongen levenskijk maakt den
schrijver blind voor de groote levenswaarden, die
ondanks alle verwarring, ook nu nog aanwezig
zijn en bovendien, wat voor hem als roman-
schrijver veel bedenkelijker is, voor de kracht
van den Geest van God, zooals die ook in dezen
tijd schuld bewustzijn en genadebesef, geloof en
vertrouwen werkt in het persoonlijke leven van
velen, ook van velen die in nood zijn.

Of er dan niet „veel waars" is in dit boek?

Wij loopen ook als Christen zoo gauw gevaar
aan ellende om ons heen te gewinnen. Als wij in
de fout vervallen zijn de werkloosheid te gaan
zien als een „noodzakelijk kwaad" van dezen tijd,
dat ons verder weinig meer ontroert, zal dit boek ons
wakker kunnen schudden, ons weer de sociale
ellende beter doen zien en ons doen huiveren
over ons inslapen. Dat is de verdienste van dit
boek. Maar we zullen ook moeten zien de aan-
randing van de waarheid door de miskenning van
wat God zoowel in het openbare als in het per-
soonlijke leven nog geeft. Deze miskenning is de
zonde van dit boek.

H.

D. J. G.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

„Zelfbeproeving".

II.

Er behoort moed toe om over „Zelfbeproeving"
te schrijven.

Wat ik in het vorige artikel aan het slot gezegd
heb, is toch wel heel, heel noodig gebleken.

Ik wil zoo graag rustig en eerlijk overwegen,
wat in deze dingen de meening des Geestes zij.

Dat schijnt ondertusschen voor menigeen héél,
héél moeilijk te wezen.

Zooals uit de pers bekend is, hoop ik binnen-
kort met collega Delleman uit Aalten een soort
dispuut te hebben over het onderwerp: „Van zijn
geloof verzekerd uit de vruchten".

Eén der stellingen, voor dat dispuut gepubli-
ceerd, luidt aldus:

„Het zelfonderzoek, waartoe de gemeente moet
worden opgewekt, is niet het onderzoek: „is mijn
geloof wel echt?", of m.a.w. (want daarop komt
het neer): „mag ik wel aannemen, dat ik in Chris-
tus Gods kind ben?" Dat is in strijd met het ver-
bond, waarin God tegen mij zegt: „Christus is
voor u".

Dit zelfonderzoek moet gaan over de vraag:
„leef ik naar het verbond, gedraag ik mij als
Gods kind?"

Het zelfonderzoek in eerstgenoemden zin leidt
tot niets, houdt tegen op den weg des levens,
maakt het leven arm.

Het zelfonderzoek in den tweeden zin is een
krachtig middel ter bevordering van de God-
zaligheid"

Dit is ook gekomen in handen van de redactie
van de Christelijke Gereformeerde Kerkbode van
Rotterdam.

En wat wordt er nu in die Kerkbode van
gezegd?

„Wie b.v. die nog eenigermate te onderscheiden
weet, ontroert niet, wanneer hij leest, dat Ds D.
van Dijk, Geref Predikant te Groningen, dezelfde,
die op de preekwijze van de afgescheiden vaders
zoo veel aan te merken had en hen niet ten volle
Gereformeerd noemen kon, omdat zij niet heel de
gemeente als de verzoende gemeente aanspraken,
de stelling verdedigen zal:

(Hierna wordt dan de stelling afgedrukt.)

En dan volgen deze woorden: „Vreeselijk!
Vreeselijk!"

Er wordt niet bij gezegd waarom dit zoo
vreeselijk is.

Ik vermoed, dat men bedoelt, dat het zoo vrees-
elijk is, omdat ik op deze wijze den menschen
zou wijsmaken: „als jullie maar in het verbond
bent geboren, dan is het wel in orde, dan komt
het wel terecht."

Ja, als ik dat zou zeggen, dat zou ook inder-
daad vreeselijk zijn.

Maar dat zeg ik niet, nooit en nergens.

Dat blijkt uit de volgende stelling.

Die luidt aldus: „Zelfonderzoek, waarbij men
uitgaat van het zijn in het Verbond en het recht
hebben op de goederen des Verbonds, maakt niet
zorgeloos en oppervlakkig, want boven dit zelf-
onderzoek staat de dreiging van den God des Ver-
bonds, dat, wie geen verbondsgehoorzaamheid be-
toont, met de wereld omkomt".

Blijkt daar nu niet klaar als de dag uit, dat ik
niet zeg: „alle bondelingen worden behouden!"

Hoe ik de dingen zie, dat zal in den loop dezer
artikelen wel uitkomen.

Maar weel ge wat ik nu vreeselijk vind?

Dit, dat de Chr. Geref. Kerkbode van Rotterdam
wel de ééne stelling overneemt, maar niet de
volgende.

Dat kan alléén hieruit verklaard worden, dat
men gevoelt, dat de beschuldiging, die men in mijn
richting lanceeren wilde, niet te handhaven is in
het licht van die tweede stelling.

Die tweede stelling laat duidelijk zien, dat het
niet waar is, waarvan men mij telkens beschuldigt.

Ik ben er van overtuigd, dat niemand sterker
dan ik aandrang op persoonlijk geloof en bekeering.

Ik zeg nog eens, dat blijkt uit die tweede stelling.

Maar is het dan niet vreeselijk om wel het
één e aan te halen, maar niet het tweede, om zoo-
doende ruimte te krijgen voor zulk een verschrik-
kelijke aantijging?

Wie dat doet, toont daarmee, dat het hem niet
om de waarheid te doen is, maar om het hand-
haven van een eenmaal ingenomen standpunt; die
toont daarmee, dat hij, als het de handhaving
van zijn éénmaal ingenomen standpunt dienen
kan, het hem niet kan schelen of hij een broeder,
wiens hoogste eer het is trouw te zijn in de predi-
king van het Evangelie, pijn te doen tot in zijn
nieren.

Als de Chr. Geref. Kerkbode van Rotterdam
aanspraak wil maken op den naam van ridderlijk-
heid en eerlijkheid, dan moet zij aan haar lezers
naast de aangehaalde stelling ook voorleggen die
tweede stelling.

Dat mag ik verwachten, dat eisch ik in den
naam van broederrecht en goede trouw.

En als men dan zegt: „Ik begrijp niet, hoe die
twee dingen met elkander te rijmen zijn?" Dan
antwoord ik: „lees dan rustig wat ik daarover
ga schrijven, dan zal dat vanzelf duidelijk kunnen
worden."

Het gaat hier over dingen, die van zoo groote
beteekenis zijn voor de zaligheid en Godzaligheid
van Gods volk.

Ik smeek nog eens allen, die leiding hebben
te geven aan het geloofsleven van Gods volk:

„Oordeelt niet te snel; veroordeelt niet te snel;
bezin u rustig op deze dingen; laat vooral niet de
gedachte, dat het zoo moeilijk is een bepaald
standpunt los te laten, of de vrees van in een be-
paalden kring niet meer voor heelemaal zuiver
aangezien te zullen worden, u ervan terughouden,
de houding aan te nemen, die naar het Woord is.

Want niet dit is vreeselijk, dat de menschen
van u zeggen: „Vreeselijk! Vreeselijk!"

Maar dit is vreeselijk, dat men, ook al is het
met de beste bedoelingen, de menschen terughoudt
van de gehoorzaamheid, die God van hen vraagt;
dat men de menschen, instée van hen te brengen
tot Christus, altijd weer er toe brengt bezig te zijn
met zichzelf.

Dat is heel erg.

Ik schrijf deze dingen, eer ik rustig en stelsel-
matig over zelfbeproeving ga spreken om te waar-
schuwen tegen een sfeer, waardoor alle debat van
te voren met onvruchtbaarheid is geslagen.

En nog eens stel ik aan genoemde Kerkbode
den eisch, dat zij, bij de reeds opgenomen stelling,
ook de volgende publiceere en aan haar lezers
voorlegge.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het Wonder der Genezing?

In een vorig artikel (zie no. 32) werd iets mede-
gedeeld over den oorsprong der Möttlinger-bewe-
ging (het hysterische meisje); daarna over de
Christian Science en haar eerste meesters, Mary
Baker Eddy. Tevens werd met een enkel woord
gesproken over de mirakelen der R. Katholieke
kerk, speciaal werd gewezen op het verschijnsel
der stigmatisatie en daarbij viel ons ook op, dat
het voornamelijk hysterische jonge meisjes zijn
gewest, die deze bijzonderheden verstonden.

Na al wat over de macht der suggestie, — die
in ieder geval niet te loochenen is —, geschreven
is, moet het nu den nuchteren beschouwer toch
klaar zijn, dat en Möttlingen en de Christian
Science en de stigmatisatie, ons eenzelfde beeld
vertoonen: jonge zenuwzieke vrouwen zijn bij alle
drie de belangrijkste figuren.¹⁾

Ge ziet nu de bloedige tranen van Thérèse
Neumann uit Könnersreuth, de welhaast beroemde
hedendaagsche gestigmatiseerde; ge ziet ze met
Uw eigen oogen, maar geloof ge aan het wonder,
dat daar zou gebeuren?

Ge ziet de resultaten der Christian Science en
hun bidders en bidsters.

Ge ziet ze weer loopen, die lam waren. Ge
hoort ze weer lachen, die kreunden van pijn.

Maar geloof ge nu in de leer der Christian
Science? Neen immers? Ge kunt het u indenken,
dat de geest eens menschen zóo machtig trium-
feeren kan over de zwakheid van zijn lichaam.

En nu vraag ik u verder: Ge hoort van Möttlin-

1) Stanger, de eigenlijke stichter der Rettungsarche in
Möttlingen, toonde ook met deze figuren overeenkomst, hij
was zeker een hysterische psychopaat.